

ФОРТЕПІАННІ ЗБІРНИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА В ТВОРЧОСТІ ПЕДАГОГІВ-ПІАНІСТІВ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОГО ЗАРУБІЖЖЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

яких простежується триплановий романтичний виклад. Музичним тканинам властиве терцове ведення мелодії, далекі баси, октавно-акордовий супровід, що надає творам оркестрового звучання.

Історико-суспільні умови нашого сьогодення є сприятливими до публікування різної за змістом мемуарної літератури. Перу Р. Никифорів належать спогади про свого педагога, диригента, композитора Євгена Вахнянина [4] та композитора Романа Савицького [2]. Наукова вартість цих матеріалів полягає у висвітленні невідомих та маловідомих фактів з творчих біографій українських мистців.

У 2008 році за великий внесок у розвиток української естрадної пісні, хорової та камерно-інструментальної музики Р. Никифорову присвоєно звання Лауреата літературно-мистецької премії благодійного фонду ім. В. Романюка.

Висновки. Музично-педагогічна діяльність Романа Никифорів є прикладом жертвовного служіння розвитку національного мистецтва. Його естрадні пісні, хорові твори, інструментальні композиції, яким властива зручність виконання, продуманість і логічність голосоведення, опора на красу і виразність природнього звучання вокальних тембрів та на традиції української

народної музики, мають значний художньо-виховний потенціал, що сприяє яскравому виявленню творчої індивідуальності молоді.

1. Дудка Р. Народному ансамблю пісні та танцю “Смерічка” Палацу культури курорту Моршин/ Р. Дудка//Рідне поле. – 1999. – 17 червня.
2. Ільків І. Лише тобі одній.../Ірена Ільків. – Дрогобич: Коло, 2005. – С. 22; 73 – 74.
3. Ліпич М. Пісні і танці “Смерічки”/М. Ліпич// Будівник комунізму. – 1979. – 1 лютого.
4. Молчко У. “Спогади про Євгена Козака” композитора, диригента, педагога Романа Никифорів/У. Молчко//Молодь і ринок. – 2008. – №4 (39). – С. 139 – 143.
5. Никифоров Р. Карпатський край / Р. Никифоров. – Стрий: Щедрик, 2006. – 29 с.
6. Никифоров Р. Наші колядки / Р. Никифоров. – Стрий, 2009. – 20 с.
7. Никифоров Р. Струни любові / Р. Никифоров. – Стрий: Щедрик, 2003. – 145 с.
8. Романюк В. Стрияни / В. Романюк. – Стрий: Щедрик, 2006. – С. 220 – 223.
9. Романюк В., Никифоров Р. Троїсті музики / Віктор Романюк, Роман Никифоров. – Стрий: Щедрик, 2008. – 80 с.
10. Хвилі Стрия: Сторінки з історії культури та національно-визвольного руху; Сучасне літ.-мист. життя / Ред.-упор. В. Романюк. – Стрий: Щедрик, 1995. – 655 с.

Стаття надійшла до редакції 17.03.2010

УДК 78.421 + 78.2 У

Зоряна Юзюк, викладач, концертмейстер
Львівського державного музичного училища імені С.П. Людкевича,
магістр музичного мистецтва

ФОРТЕПІАННІ ЗБІРНИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА В ТВОРЧОСТІ ПЕДАГОГІВ-ПІАНІСТІВ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОГО ЗАРУБІЖЖЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

У статті розглядаються авторські збірники фортепіанних творів дидактичного спрямування педагогів-піаністів України та українського зарубіжжя II половини ХХ ст. Визначаються коло жанрів, образна сфера, засоби музичної виразності, рівень складності творів з цих збірок.

Ключові слова: педагог-піаніст, авторський збірник, педагогічні засади, педагогічна цінність.

В статье рассматриваются авторские сборники фортепианных произведений педагогической направленности педагогов-пианистов Украины и украинского зарубежья II половины XX ст. Определяются круг жанров, образная сфера, средства музыкальной выразительности, уровень трудности произведений из данных сборников.

Ключевые слова: педагог-пианист, авторский сборник, педагогические принципы, педагогическая ценность.

The article deals with the author's collections of piano pieces for pedagogical purpose of the Ukrainian home and abroad teachers-pianists of the 2nd half of XXth century. The genre and mode spheres, means of musical expression as well as pedagogical level of the pieces from these collections are determined in the article.

Key words: teacher-pianist, author's collection, pedagogical principles, pedagogical value.

Постановка проблеми. Проблема гармонійного естетичного та духовного розвитку молоді особистості в процесі оволодіння основами майбутньої професії на уроці фортепіано завжди була і продовжує бути актуальною і в наш час.

Саме музика для дітей є тією важливою сферою творчої діяльності багатьох композиторів світу, завдяки якій одночасно забезпечується професійне навчання та естетичне виховання людини вже з найменшого віку.

Усвідомлюючи потребу створення

ФОРТЕПІАННІ ЗБІРНИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА В ТВОРЧОСТІ ПЕДАГОГІВ-ПІАНІСТІВ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОГО ЗАРУБІЖЖЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

українського педагогічного репертуару, який би відповідав усім вищезгаданим вимогам, українські композитори кінця ХІХ – початку ХХ ст. створили багато як окремих творів так і авторських збірників для дітей та юнацтва. Значне місце у фортепіанному педагогічному репертуарі займають авторські збірники фортепіанних творів педагогів-піаністів України та українського зарубіжжя II половини ХХ ст. І. Берковича, Р. Савицького, А. Рудницького, В. Витвицького, М. Фоменка, В. Безкоровайного, В. Шуть, М. Кравців-Барабаш, М. Сильванського, М. Степаненка.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Музика для дітей українських вітчизняних композиторів, її значення в музично-естетичному вихованні молодшої генерації, а також проблеми розвитку і становлення одного з її інструментальних видів – фортепіанного – є об'єктом дослідження різних музикознавців. Вагомими працями, де систематизуються ці питання є дослідження Б. Милича [5], О. Олійник [12] та Б. Фільц [14].

Композиторська, педагогічна, наукова, суспільно-громадська діяльність згаданих митців висвітлюється в окремих статтях у довідниках В.Я. Миськіва, З. Лабанців-Попко [3], А.В. Кудрицького [6], А. Мухи [9], її також розглядають Л. Кияновська [2], О. Максимов [4], Н. Кашкадамова [13, 3 – 4].

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю глибокого вивчення діяльності окремих композиторів, а саме піаністів-педагогів України та українського зарубіжжя II половини ХХ ст. в галузі створення фортепіанного репертуару дидактичного спрямування в контексті їхніх педагогічних засад, а також як результат їхньої педагогічної діяльності.

Метою статті є узагальнення діяльності педагогів-піаністів України та українського зарубіжжя II половини ХХ ст. в галузі створення фортепіанних збірників дидактичного спрямування.

На шляху досягнення мети головними **завданнями** стали визначення кола жанрів, образної сфери, засобів музичної виразності, рівня складності творів, що ввійшли до авторських збірників педагогів-піаністів України та українського зарубіжжя II половини ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Фортепіанна музика для дітей присутня в творчості багатьох композиторів України та українського зарубіжжя, починаючи з кінця ХІХ ст. Вона є результатом їх загально-музичних педагогічних засад (С. Людкевич), фортепіанної педагогічної діяльності (М. Лисенко, В. Барвінський, В. Косенко, І. Беркович, Р. Савицький, А. Рудницький,

В. Безкоровайний, В. Шуть, М. Кравців-Барабаш, М. Сильванський, М. Степаненко), творчості в різних видах та жанрах музики для дітей (І. Соневицький, Б. Фільц), та звичайною творчою спробою (І. Ковач).

Особливо цінною є творча діяльність піаністів-педагогів у галузі написання музики для дітей та юнацтва, оскільки саме вони якнайкраще змогли поєднати композиторський задум з основами фортепіанної педагогіки, результатом чого стали вагомі досягнення в сфері фортепіанного педагогічного репертуару. Свого часу до даного напрямку звернулись композитори як східної, так і західної України.

Продовжуючи діяльність у даній сфері основоположника української класичної музики М. Лисенка, а також багатьох російських педагогів-піаністів (зокрема О. Гнесіної) у творчості українських композиторів східної України першої половини ХХ ст., митців, що були насамперед педагогами-піаністами, з'являються не лише окремі твори для дітей, а й цілі збірки ("4 дитячі п'єси", "24 дитячі п'єси" В. Косенка, "Три дитячі п'єси", "Чотири дитячі п'єси" О. Берндта та ін.).

Збірки педагогічних творів присутні і в творчості видатних українських педагогів-піаністів Західної України першої половини ХХ ст., які у своїй творчості орієнтувались на вагомий досягнення в даній галузі західно-європейських педагогів-піаністів Р. Шумана, Т. Куллака та ін. ("Фортепіанні твори для молоді" Н. Нижанківського, "Колядки і щедрівки", "Шість мініатюр на українські народні теми", "Фортепіанні п'єси для дітей" В. Барвінського).

У II половині ХХ ст. діяльність у даній галузі продовжили І. Беркович, М. Сильванський, М. Степаненко (східна Україна), М. Фоменко, В. Шуть (представники Східної України в українському зарубіжжі) та Р. Савицький, А. Рудницький, В. Витвицький, В. Безкоровайний, М. Кравців-Барабаш (представники Західної України в українському зарубіжжі).

Композитор, піаніст, педагог Ісак Беркович (1902 – 1972) свою творчість у сфері педагогічної музики для фортепіано розпочав у 30-х роках минулого століття. Так, написавши педагогічні збірники "25 легких фортепіанних п'єс", "Десять педагогічних п'єс", "Маленькі етюди", "Збірник педагогічних п'єс для фортепіано на теми народних пісень", митець у 50 – 70-х рр. продовжив оновлювати репертуар, пропонуючи видання "Школа гри на фортепіано", "Десять ліричних п'єс для фортепіано", "Поліфонічні п'єси для фортепіано на основі українських народних

ФОРТЕПІАННІ ЗБІРНИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА В ТВОРЧОСТІ ПЕДАГОГІВ-ПІАНІСТІВ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОГО ЗАРУБІЖЖЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

пісень за обробками українських класиків”, “Етюди середньої трудності”, “Здрастуй, школо!”, “24 прелюдії для фортепіано”. Творчість митця в даній галузі охоплює всі головні жанри та спрямована для всіх вікових груп учнів, починаючи з початківців і закінчуючи учнями старшого шкільного віку.

Піаніст, композитор, педагог Микола Сильванський (1916 – 1985) присвятив збірники своїх творів (за винятком “Трьох легких п’єс”) переважно учням середніх і старших класів дитячих музичних шкіл. Тут присутні окремі твори, а також збірники п’єс (“24 п’єси для фортепіано”, “Дванадцять прелюдій для фортепіано” у двох зошитах), та програмних циклів (“Казка про Попа і наймита його Балду”, “Музичні замальовки за поемою М. Гоголя “Мертві душі”, “Музичні картинки за байками І. Крилова”, “Пригоди барона Мюнхаузена”). Окремі твори, а також вибрані твори з циклів згодом увійшли до збірника “Твори для фортепіано” композитора.

Піаніст, композитор, музикознавець, педагог, музично-громадський діяч, Михайло Степаненко (нар. у 1942 р.) присвятив збірники фортепіанних творів учням молодшого, середнього та старшого шкільного віку. Такі видання, як “Дитячий зошит”, “Дитячий альбом”, “Ескізи” містять цікаві різножанрові твори.

Композитор, піаніст, педагог, музичний критик Микола Фоменко (1894 – 1961) з 1951 р. працював в Українському музичному інституті в Нью-Йорку. Твори збірника “Моя веселка” митця, в яких фольклорні мотиви поєднані з надзвичайно яскравими піаністичними виразовими засобами, призначені для виконання учнями 5 – 6 класів ДМШ.

Піаніст, диригент, композитор, педагог, музикознавець Антін Рудницький (1902 – 1975) створив збірник “27 фортепіанних творів на основі українських народних пісень”, до якого увійшли обробки українських народних та авторських пісень.

Музикознавець, композитор, диригент, педагог, піаніст, музично-громадський діяч В. Витвицький (1905 – 1999) у творчому доробку має дві збірки “Українських народних пісень” для фортепіано в 4 руки, першу з яких він створив ще в Україні, а другу – вже в США.

Піаніст, педагог, композитор, музично-громадський діяч, засновник Українського музичного інституту Америки Р. Савицький (1907 – 1960) надзвичайно відповідально поставився до проблеми виховання молодого піаніста, створивши методичну працю “Основні засади фортепіанної педагогіки” а також збірник творів

“Український фортепіанний альбом для початківців”.

Піаністка, педагог, музично-громадська діяч, засновниця товариства “Український музичний фестиваль” у Канаді Марта Кравців-Барабаш (1917 – 2002) має декілька збірників фортепіанних творів. Якщо твори збірника “Коляди і щедрівки” призначені для виконання учнями 2 – 6 класів ДМШ, то чотири зошити видання “Моя Україна”, рівень творів яких зростає впродовж кожної збірки (від творів для дітей дошкільного віку до рівня 1 – 3 класів) стали своєрідною “Школою гри на фортепіано” композитора українського зарубіжжя.

У творчості композитора, піаніста, диригента, педагога Василя Шутя (1899 – 1982) разом з окремими п’єсами для дітей також присутня “Збірка для учнів в гармонічному та поліфонічному стилях”.

Вагоме місце в творчому доробку диригента, педагога, композитора, громадського діяча Василя Безкоровайного (1880 – 1966) займають фортепіанні твори педагогічного спрямування, які сам композитор розподілив на шість років навчання. Твори, які вийшли друком ще в Україні (“Легкі твори на фортеп’ян” (у двох випусках), три сонати для фортепіано) доповнюють збірники творів, написані композитором вже у США (“При ялинці”, “П’єси на українські теми для фортепіано в чотири руки”).

Жанрова палітра творів авторських збірників композиторів Східної України представлена поліфонічними творами (мініатюри збірника “Поліфонічні п’єси для фортепіано на основі українських народних пісень за обробками українських класиків”, вибрані твори зі “Школи гри на фортепіано” І. Берковича, канон “Жвава розмова” зі збірника “24 п’єси для фортепіано” М. Сильванського), творами великої форми (сонатинами: із “Школи гри на фортепіано” І. Берковича, “Дитячого альбому” М. Степаненка; варіаціями: із “Школи гри на фортепіано” І. Берковича, “Варіаціями на українську тему” із “Дитячого альбому” М. Степаненка), творами середньої форми (п’єсами: окремі мініатюри із “Школи гри на фортепіано”, всі твори зі збірників “Десять ліричних п’єс для фортепіано”, “24 прелюдії для фортепіано” І. Берковича; більшість творів зі збірника “24 п’єси для фортепіано”, “12 прелюдій для фортепіано” у двох зошитах М. Сильванського; п’єси збірника “Моя веселка” М. Фоменка; мініатюри з “Дванадцяти дитячих п’єс” М. Степаненка; програмними циклами п’єс: “Пригоди барона Мюнхаузена”, “Казка про Попа і наймита його Балду”, “Музичні замальовки за поемою М. Гоголя “Мертві душі”, “Музичні

ФОРТЕПІАННІ ЗБІРНИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА В ТВОРЧОСТІ ПЕДАГОГІВ-ПІАНІСТІВ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОГО ЗАРУБІЖЖЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

картинки за байками І. Крилова” М. Сильванського; сюїтами: “Здрастуй, школо!” І. Берковича, “Сюїта” М. Сильванського, маленька сюїта “Про звірів” М. Степаненка; обробками народних пісень: окремі твори збірника “Школа гри на фортепіано” І. Берковича, інструктивними творами (вправами: відповідний розділ збірника “Школа гри на фортепіано” І. Берковича; етюдами: відповідний розділ збірника “Школа гри на фортепіано”, збірник “Етюди середньої трудності” І. Берковича; “Стрімкий потік”, “Заметіль” з “Творів для фортепіано”, “Тривога” з “24 п’єс для фортепіано” М. Сильванського; “Етюд” зі збірки “Ескізи” М. Степаненка), а також ансамблевими творами (відповідний розділ збірника “Школа гри на фортепіано”, збірники “Фортепіанні ансамблі” тв. 30, тв. 47 І. Берковича).

Твори авторських збірників композиторів Західної України в українському зарубіжжі також представлені жанровим розмаїттям. Тут присутні поліфонічні твори (“Мала інвенція” зі збірника “Христя грає на фортепіані” М. Кравців-Барабаш, мініатюри зі “Збірки для учнів в гармонічному та поліфонічному стилях” В. Шутя) твори великої форми (варіації “Їхав козак за Дунай”, “Їхав стрілець на війноньку” з “Українського фортепіанного альбому для початківців” Р. Савицького, “Варіяція” зі збірника “Христя грає на фортепіані” М. Кравців-Барабаш), творами середньої форми (п’єси “Вальс”, “Серенада”, “Прелюдія” зі збірника “Христя грає на фортепіані” М. Кравців-Барабаш; обробками народних пісень: збірники “При ялинці”, “П’єси на українські теми для фортепіано в чотири руки” В. Безкоровайного, “Збірка для учнів в гармонічному та поліфонічному стилях” В. Шутя, “Українські народні пісні” (вип. 2) В. Витвицького, “Український фортепіанний альбом для початківців” Р. Савицького, “27 фортепіанних творів на основі українських народних пісень” А. Рудницького, більшість творів збірників “Моя Україна” (книжка ІІІ), “Христя грає на фортепіані” М. Кравців-Барабаш; обробками народних танців: “Козачок”, “Аркан” зі збірника “Моя Україна” (книжка ІІІ) М. Кравців-Барабаш; обробками авторських пісень: вибрані твори зі збірників “П’єси на українські теми для фортепіано в чотири руки” В. Безкоровайного, “27 фортепіанних творів на основі українських народних пісень” А. Рудницького, “Моя Україна” (книжка ІІІ) М. Кравців-Барабаш), інструктивними творами (“Етюд” зі збірника “Христя грає на фортепіані” М. Кравців-Барабаш).

У творах композиторів Східної України представлені різні типи програмності. Перший тип

програмності – звукообразальний, присутній у творах “Полька “Комарик” М. Сильванського (зі збірника “24 п’єси для фортепіано”), “Взимку на трійці” М. Степаненка (з “Дитячого альбому”).

Другий тип програмності представлений трьома основними групами тем програмного змісту. Відображення реальних картин природи можна помітити в творах І. Берковича (п’єси “Прийшла весна”, “Восени у лісі” з “Школи гри на фортепіано”) М. Сильванського (“Світанок”, “Ніч на річці” із збірника “24 п’єси для фортепіано”), М. Степаненка (“Перший пролісок”, “Веселка” з “Дитячого альбому”).

Портретна тематика присутня в творі “Коваль” М. Сильванського (зі збірника “24 п’єси для фортепіано”).

Емоційно-настрійній тематиці присвячені твори М. Сильванського (“Тривога” зі збірника “24 п’єси для фортепіано”), М. Степаненка (“Скривдили” з “Дитячого альбому”).

До третього типу програмності належать фортепіанні цикли М. Сильванського “Пригоди барона Мюнхаузена”, “Казка про Попа і наймита його Балду” та інші.

Найширше представлений четвертий тип програмності – фольклорний. До нього належать окремі обробки народних пісень зі збірників І. Берковича, твори, написані на основі українських народних пісень зі збірника М. Фоменка, твори-стилізації зі збірників М. Сильванського, М. Степаненка, а також більша частина творів зі збірників митців західної України – представників українського зарубіжжя.

Висновки. Підсумовуючи дослідження можна стверджувати, що піаністи-педагоги України та українського зарубіжжя ІІ половини ХХ ст. здійснили вагомий внесок у розвиток українського мистецтва не лише своєю педагогічною діяльністю, а й завдяки створенню та суттєвого оновлення українського фортепіанного педагогічного репертуару. Завдяки використанню композиторами класичних принципів викладу фактури твори проаналізованих збірників забезпечують гармонійний естетичний та духовний розвиток молоді особистості в процесі оволодіння основами майбутньої професії на уроці фортепіано та допомагають молодим виконавцям наблизитись до розуміння кращих зразків світової музики. Різноманітні, різножанрові та цікаві за образним змістом, зручні у фактурному викладі, написані переважно традиційною музичною мовою твори, що увійшли до авторських збірників дидактичного спрямування педагогів-піаністів України та українського зарубіжжя ІІ половини ХХ ст. І. Берковича, М. Сильванського, М. Степаненка

ФОРТЕПІАННІ ЗБІРНИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА В ТВОРЧОСТІ ПЕДАГОГІВ-ПІАНІСТІВ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОГО ЗАРУБІЖЖЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

М. Фоменка, В. Шутя, Р. Савицького, А. Рудницького, В. Витвицького, В. Безкоровайного, М. Кравців-Барабаш складають високопрофесійний репертуар юних піаністів та збагачують досягнення світової музичної культури.

1. Громіш І. Фортепіанний збірник Романа Савицького для початківців: його виховна і педагогічна спрямованість // Українські композитори – дітям: Матеріали міжвузівської студентської науково-практичної конференції / Ред.-упор. С. Дацюк, С. Процик, І. Фрайт, О. Яцків. – Дрогобич: Вимір, 2004. – С. 68 – 72.

2. Кияновська Л. Українська музична культура: Навчальний посібник. – Київ: ДМЦНЗКМ, 2002. – 356 с.

3. Лабанців-Попко З. Сто піаністів Галичини. – Львів: “ОЛІС ПЛЮС”, 2008. – (НТШ. – Українознавча бібліотека НТШ. – Число 23) – 224 с.

4. Максимов О. Виховання піаністів за методикою В. Барвінського: навч. посібник. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2007. – 128 с.

5. Милич Б. Фортеп’янна література українських радянських композиторів для дітей та юнацтва. – К.: Держ. вид. обр. мист. і муз. літ. УРСР, 1961. – 104 с.

6. Мистецтво України: Біографічний довідник. / Упор.: А.В. Кудрицький, М.Г. Лабінський; За ред. А.В. Кудрицького. – К.: Укр. енцикл., 1997. – 700 с.

7. Молчко У. Марта Кравців-Барабаш та її фортепіанний альбом “Моя Україна” // Наукові записки [Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Національної музичної академії України імені Петра Чайковського]. Серія: Мистецтвознавство. – Тернопіль-Київ, 2005. – №3 (15). – С. 40 – 47.

8. Музична Тернопільщина: Бібліогр. покажчик / Укл. В.Я. Миськів; Вступ. ст. О.С. Смоляка; Ред. Г.Й. Жовтко. – Т.: Підручники і посібники, 2008. – 288 с.

9. Муха А. Композитори України та української діаспори: Довідник. – К.: Муз. Україна, 2004. – 352 с.

10. Новосядла І. Національна ідея як основний чинник формування фортепіанного педагогічного репертуару для дітей у музичному мистецтві українського зарубіжжя II половини ХХ ст. // Інтернет-ресурс: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/So_c_Gu_m/V_p_u/M_y_s_t/2009_15_16/statsti%5CNovosiadla.pdf

11. Новосядла І. Фортепіанні твори для дітей Василя Безкоровайного // Наукові записки [Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Національної музичної академії України імені Петра Чайковського]. Серія: Мистецтвознавство. – Тернопіль-Київ, 2007. – №1 (18). – С. 3 – 10.

12. Олійник О. Українська радянська фортепіанна музика для дітей. – К.: Наук. думка, 1979. – 108 с.

13. Савицький Р. Основні засади фортепіанної педагогіки / Ред. Н.Кашкадамової. – Пустомитів: Пустомитівська районна друкарня, 1994. – 40 с.

14. Фільц Б. Види і жанри української музики для

дітей // Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії. – 2004. – Вип. 5. – С. 105 – 109. – (НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського)

НОТОГРАФІЯ

1. Барвінський В. Вибрані фортепіанні твори для дітей / Упор. О.Смоляк. – Тернопіль: Лілея, 1998. – 32 с.

2. Барвінський В. Колядки і щедрівки: Для фортепіано зі словесним текстом / Підгот. до друку О.Смоляк. – Тернопіль: Збруч, 1997. – 23 с.

3. Барвінський В. Фортепіанні п’єси для дітей / Підгот. до друку О. Смоляк, Л. Корній. – Тернопіль: Лілея, 1996. – 23 с.

4. Безкоровайний В. П’єси на українські теми для фортепіано в чотири руки / Автор проекту та упор. Б.Безкоровайний; Муз. ред. Н. Безкоровайна; Літ. ред. Д. Кононенко. – Сімферополь: ДП “Видавництво “Таврія”, 2009. – 48 с.

5. Безкоровайний В. При ялинці: Збірка колядок для фортепіано / Упор., ред. та передм. Т. Воробкевич. – Львів: ЛДМА ім. М.Лисенка, 2006. – (Український педагогічний репертуар) – 14 с.

6. Беркович І. Фортепіанні ансамблі: Ор. 30. – К.: Музфонд СССР, Укр. республ. отд., 1956. – 2 п. – 48 с.; 14 с.

7. Беркович І. 24 прелюдії для фортепіано: Тв. 46. – К.: Мистецтво, 1965. – 65 с.

8. Беркович І. Десять ліричних п’єс для фортепіано. – К.: Мистецтво, 1955. 2-ге вид, випр. – 32 с.

9. Беркович І. Етюди середньої трудності, тв. 31: Для фортепіано. – К.: Держ. вид. обр. мист. і муз. літ., 1958. – 50 с.

10. Беркович І. Здрастуй, школо!: Сюїта для фортепіано. – К.: Муз. Україна, 1970. – (Композитори України - дітям) – 15 с.

11. Беркович І. Фортепіанні ансамблі: Тв. 47. – К.: Мистецтво, 1966. – 2-й зош. – 44 с.

12. Беркович І. Школа гри на фортепіано, тв. 35. – К.: Держ. вид. обр. мист. і муз. літ. УРСР, 1959. – 176 с.

13. Витвицький В. Українські народні пісні: В обр. для фп. на 4 р. – Торонто: Укр. Муз. Фестиваль, 1974. – Вип. 2. – 13 с.

14. Коляди і щедрівки: Для фортепіану. / Укл. М.Барабаш. – Торонто: Український Музичний Фестиваль, 1975. – 35 с.

15. Косенко В. 24 дитячі п’єси: для фортепіано. – К.: Музфонд СРСР, Укр. республ. філія, 1958. – 60 с.

16. Косенко В. 4 дитячих п’єси: Для фортепіано. – К.: Музфонд СРСР, укр. республ. філія, 1951. – 7 с.

17. Моя Україна: Українські пісні для малих дітей / Обробка для фортепіано М. Кравців-Барабаш. – Львів: “Вільна Україна”. – Книжка І. – 32 с.

18. Моя Україна: Українські пісні для малих дітей / Обробка для фортепіано М. Кравців-Барабаш. – Львів: “Вільна Україна”. – Книжка ІІ. – 32 с.

19. Моя Україна: Українські пісні для малих дітей / Обробка для фортепіано М. Кравців-Барабаш. – Львів: “Вільна Україна”. – Книжка ІІІ. – 32 с.

20. Нижанківський Н. Фортепіанні твори для молоді / Упор. О. Смоляк, Л. Корній. – Тернопіль: Лілея, 1996. – 28 с.

РОЗВИТОК МУЗИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

21. Поліфонічні п'єси для фортепіано на основі українських народних пісень за обробками українських класиків / Перекл. І. Беркович. – К.: Музфонд СРСР, Укр. республ. філія, 1954. – 20 с.
22. Савицький Р. Український фортепіанний альбом для початківців / Підгот. до вид. Р. Савицький, мол. та О. Смоляк. – Тернопіль: Астон, 1999. – 20 с.
23. Сільванський М. Казка про Попа і наймита його Балду. – К.: Муз. Україна, 1970. – (Композитори України – дітям) – 20 с.
24. Сільванський М. 12 прелюдій для фортепіано. – К.: Муз. Україна, 1974. – Зош. 2. – 32 с.
25. Сільванський М. 24 п'єси для фортепіано. К.: Сов. комп., 1960. – 76 с.
26. Сільванський М. Дванадцять прелюдій для фортепіано. – К.: Мистецтво, 1966. – 28 с.
27. Сільванський М. Пригоди барона Мюнхаузена. 10 музичних малюнків для фортепіано. – К.: Муз. Україна, 1969. – 39 с.
28. Сільванський М. Твори для фортепіано / Слово про комп., ред.-упор. С.М. Сільванського. – К.: Муз. Україна, 1986. – 80 с.
29. Степаненко М. Дитячий альбом: Для фортепіано. – К.: Муз. Україна, 1987. – 72 с.
30. Степаненко М. Дитячий альбом: Твори для фортепіано. – К.: Муз. Україна, 2002. – 84 с.
31. Степаненко М. Дитячий зошит: Для фортепіано. – К.: Муз. Україна, 1980. – 28 с.
32. Степаненко М. Ескізи. – К.: Муз. Україна, 1974. – 12 с.
33. Фоменко М. Моя веселка: П'ять легких п'єс для фортепіано на українські теми. – Львів: ЛДМА ім. М. Лисенка, 2006. – 14 с.
34. Христия грає на фортепіані: Моя Україна. Книжка IV. / Опрацювала М. Кравців-Барабаш. – Торонто: Український Музичний Фестиваль, 1985. – 28 с.
35. Rudnysky A. 27 piano pieces on Ukrainian folk songs: Op. 24. – New York-Philadelphia: Musicart edition, [s.a.]. – 72 p.
36. W. Shut. Collections for scholars in harmonic and polyphonic styles. – [S.l.], [s.a.]. – 20 p.

Стаття надійшла до редакції 27.03.2010

УДК 159.953:373.31:78(477)(045)

Лілія Качуринець, викладач хорового диригування
факультету мистецтв Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії,
аспірантка Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова,
м. Київ

РОЗВИТОК МУЗИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

У статті розглядаються питання розвитку музичної пам'яті молодших школярів у процесі вивчення української музики, методика навчання дітей оцінюванню її образів, залучення до обмірковування слухових вражень від почутого.

Ключові слова: музична пам'ять, запам'ятовування, художньо-зображальні можливості української музики, пізнавальна сфера молодшого школяра.

В статье рассматриваются вопросы развития музыкальной памяти младших школьников в процессе изучения украинской музыки. Методика учения детей оцениванию её образов, привлечение к обдумыванию слуховых воображений от услышанного.

Ключевые слова: музыкальная память, запоминание, художественно-изобразительные возможности украинской музыки, познавательная сфера младшего школьника.

The question of development of music memory of junior schoolchildren in the process of learning Ukrainian music has been examined in the article. The methods of teaching children to evaluate its images, attraction to meditation of acoustic impressions of the compositions heard have been studied.

Key words: music memory, memorizing, artistic-figurative possibilities of Ukrainian music, cognitive sphere of junior pupil.

Постановка проблеми. Важливе значення в опануванні дітьми молодшого шкільного віку української музики має розширення репертуарного досвіду та накопичення ними музичних вражень. Збереження музичної інформації, накопичення вражень від української музики забезпечується завдяки такій музичній здібності, як музична пам'ять. Активне використання української музики на уроці музичного мистецтва сприяє інтенсивному

формуванню музичної пам'яті завдяки генетичній близькості цієї музики дітям. Процес запам'ятовування і збереження художньо-образної інформації є значно ефективнішим, оскільки учням зрозуміла музика рідного народу.

Аналіз публікацій. Проблема дослідження музичних здібностей, зокрема музичної пам'яті, займалися В. Ветлугіна, І. Гейнрихс, В. Медушевський, Є. Назайкінський, С. Науменко, Б. Теплов, Б. Яворський та інші. На думку